

1.5 Sukellus työelämävalmiuksiin

Liisa Mäkelä ja Riitta Viitala

AIHE: Työelämävalmiuksien tutkiminen ja harjoittaminen

Työelämävalmiuksia koskeva puhe jää monesti pinnalliseksi ja ulkokohtaiseksi. Aiheen käsittely on käytännössä monesti vain listaus työelämässä tärkeinä pidetyistä ominaisuuksista, joiden tarkempi sisältö jää hämärän peittoon. Pahimmillaan ihanteelliset työelämävalmiusvaatimusten luettelot saavat aikaan vain riittämättömyyden tunnetta. Tämän tehtävän tarkoituksena on tuottaa realistisempaa ja konkreettisempaa kuvaa siitä, mitä erilaiset työelämävalmiudet käytännössä tarkoittavat. Lisäksi tavoitteena on johdattaa henkilö kokemuksellisesti pohtimaan niitä omalla kohdallaan.

Tehtävässä jokainen syventyy johonkin työelämävalmiuteen syvemmin ja kokemuksellisesti. Syventyminen tapahtuu pienryhmässä ja tutkivalla otteella. Ryhmä valitsee kohteekseen työelämävalmiuden vapaasti tai se valitaan opettajan/kouluttajan/ohjaajan tuottamasta listasta.

Tehtävän tarkoituksena on edistää osallistujien työelämävalmiuksia kehittävien käytännön harjoitusten kautta. Tehtävä kehittää myös kriittistä tiedonhaun kykyä sekä esiintymistaitoja. Pienryhmätyöskentely edesauttaa yhteistyötaitojen kehittymistä. Tehtävässä on mahdollista valita joko lähi- tai digivaihtoehto.

Soveltamistilanteet

Tehtävää voidaan hyödyntää niin oppilaitoksissa kuin esimerkiksi perehdytystilanteissa tai yritysten kehittämis- ja koulutustilanteissa, tai työhyvinvointitapahtumissa.

Esimerkiksi yksi tapa soveltaa harjoitusta on organisaation työilmapiiritutkimuksen tulosten käsittely. Siinä esille nousseita ongelmakohtia voidaan lähteä korjaamaan kehittämällä sellaisia työyhteisössä tärkeitä työelämävalmiuksia, joihin ongelmakohtat liittyvät. Toinen esimerkki tehtävän soveltamisesta on koulutusohjelman kurssi, jossa harjoitellaan ammatin kannalta tärkeitä työelämävalmiuksia.

Tehtävä tehdään 3–5 hengen ryhmissä. Tärkeää on, että ryhmän jäsenillä on yhteinen intressi valitun työelämävalmiuden tutkimiseen.

Harjoitus voidaan toteuttaa yhden päivän aikana ja kevyenä versiona puolen päivän aikana. Parhaiten tehtävä palvelee silloin, kun ryhmä voi työskennellä yhdessä 2-3 kertaa pidemmällä ajanjaksolla. Tällöin tehtävään sisältyy tapaamisten väliin jäävä työskentelyaika, jolloin jokainen ryhmän jäsen voi

yksin perehtyä asiaan ja tuottaa aineksia ryhmän työskentelyyn ja ryhmä voi työskennellä digitaalisten välineiden varassa.

Toteutus

Tehtävässä voidaan yhdistellä joustavasti fyysistä läsnäoloa vaativia osuuksia ja digitaalisuutta. Tarvittaessa koko harjoitus voidaan toteuttaa digitaalisella alustalla. Loppukeskustelu olisi hyödyllistä tapahtua fyysisesti samassa tilassa niin, että tulosten esittämiselle, niiden reflektoinnille ja spontaanille vuoropuhelulle on varattu tarpeeksi aikaa.

Kukin ryhmä tuottaa raportin, joka voi olla esim. Power Point –muodossa, verkkotekstinä jossain sovelluksessa tai Word-muodossa. Se sisältää tiiviin taustoituksen (työelämävalmiuden esittely ja tärkeyden perustelut jne.) ja sitä koskevan harjoitteen kuvauksen sekä ohjeistuksen.

Vaihe 1.

Pienryhmä valitsee yhden työelämävalmiuden, jonka se määrittelee ja jonka harjaannuttamiseen se etsii / kehittää sopivan menetelmän. Harjoitteen teemoja voivat olla esimerkiksi tavoitteellisuus, itsereflektiokyky, resilienssi, itsetuntemus, tunteiden hallinta, motivaatio, oppimaan oppiminen, päätöksenteko, paineen sietokyky, palautteen antaminen / vastaanottaminen, organisointikyky, ongelmanratkaisutaidot jne.

Ryhmä määrittelee valitsemansa käsitteen ja etsii kirjallisuuden pohjalta tietoa sen merkityksestä, kehittymisestä ja edellytyksistä. Sen jälkeen ryhmä laatii harjoitteen, jonka avulla kyseistä työelämävalmiutta voidaan kehittää tai testata. Lopuksi ryhmä teettää harjoitteen kurssikollegoillaan valitsemallaan tavalla ('face-to-face' -opetus tai digitaalisen tarinan muodossa verkko-ympäristössä).

Harjoitteita voi etsiä kirjoista, verkosta (esim. TedTalks, erilaiset nettisivustot jne.), lehdistä jne. Harjoite tulee pohjautua olemassa olevaan tietoon ja alkuperäinen lähde tulee merkitä harjoitteen ohjeistukseen. Lähteiden luotettavuuteen ja ammatillisuuteen kiinnitetään huomiota, ja sitä arvioidaan yhdessä.

Vaihe 2a. Face-to-face -toteutus

'Face-to-face'-harjoitteita vetävät ryhmät raportoivat harjoitteen taustoituksen ja ohjeistuksen noin 1-2 sivun mittaisena tekstinä. Raportissa tulee selkeästi olla esillä mistä harjoitus on löydetty (lähdeviitteet) ellei sitä ole kehitelty itse. Jokaisen ryhmän jäsenen tulee olla valmistautunut harjoituksen vetämiseen.

Silloin, kun useampi ryhmä esittää tuotoksensa yhteisessä workshop-tilaisuudessa, ryhmät oppivat useammasta työelämävalmiudesta kuunnellensa toistensa esityksiä.

Vaihe 2b. Digitaalinen toteutus

Digitaalisen tarinan muodossa harjoitteen toteuttavat ryhmät tuottavat 5–8 minuutin videon, jonka avulla he taustoittavat ja ohjeistavat harjoituksen. Jokaisen ryhmän jäsenen tulee esiintyä videolla. Digitaalisen tarinan tulee siis sisältää itse tallennettuja osuuksia (kuvaa ja puhetta), mutta se voi sisältää myös muita elementtejä (esim. videota, kuvia, musiikkia). Digitarinassa tulee selkeästi tulla esiin mistä harjoitus on löydetty (lähdeviitteet) ellei sitä ole kehitetty itse.

Jotta jokainen osallistuja oppii useammasta työelämävalmiudesta, kannattaa heidät velvoittaa tutustumaan myös muiden ryhmien esityksiin verkossa. Tätä voi tukea organisoimalla verkkokeskustelun muutaman kysymyksen avulla.

Vaihe 3. Loppukeskustelu ja harjoitteiden suorittaminen

Arvioinnissa huomioidaan harjoitteen sisällöllinen laatu ja sen relevanssi yksilön kehittymistä ajatellen. Arvioinnissa huomioidaan myös harjoituksen toteutus (opetustilanne tai digitaalisen tarinan toteutus). Arviointi voi tapahtua myös yhdessä keskustellen.

Digitaalisiin tarinoihin voi liittyä verkkokeskusteluosuus. Osallistujien suositellaan tekevän kaikki digitaalisina tarinoina julkaistavat harjoitteet.

Mitä tarvitaan?

Osallistujien on hyvä varata omat tietokoneet. Erityisesti digitaalisessa vaihtoehdossa korostuvat osallistujien omat välineet. Loppukeskusteluun on hyvä varata tila, jossa videoiden katsominen onnistuu tai jossa on riittävästi tilaa harjoitteiden tekemiselle.